

## ชาติพันธุ์มานิ ขนชาวถ้ำดั้งเดิม

ธีระ จันทิปะ

การปรากฏข้อมูลตัวตนของชาติพันธุ์มานิหรือในชื่อเรียกอย่างอื่น อย่างน้อยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 การศึกษาเรื่องราวของชาติพันธุ์มานิอย่างจริงจังเป็นระบบ มีขึ้นอีกระลอกในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ทั้งในเชิงมานุษยวิทยา สังคมวิทยา คติชนวิทยา ข้อมูลชาติพันธุ์มานิถูกอ้างอิงเพิ่มมากขึ้น หลังปี พ.ศ.2530 ภายใต้อาณัติชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “ซาไก” หรือ “เขม้ง” ส่วนใหญ่ในการศึกษามักอ้างอิงงานวิจัยและสารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ประกอบ

ชาติพันธุ์มานิได้รับการจัดจำแนกให้เป็นผู้สืบสายมาจากกลุ่มชนชาวถ้ำของภาคใต้ ตามกรอบคิดแนวคติชนวิทยานั้น ผู้คนที่อาศัยในภาคใต้ประกอบด้วยกลุ่มชาวไทยกะได ชาวน้ำ และชาวถ้ำ ทั้งนี้ชาติพันธุ์มานิ เป็นหนึ่งใน 10 กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยที่กำลังเผชิญกับปัญหาด้านสิทธิความเป็นพลเมือง สิทธิในที่ดินทำกิน การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ สิทธิความเป็นตัวตนที่ได้รับการยอมรับจากสังคม ทั้งนี้กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 63 กลุ่ม (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.), 2564, น.11-18)

“มานิ” เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในภาคใต้ตั้งแต่ยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์หรืออาจถึงยุคก่อนประวัติศาสตร์ หากสืบสาวราวเรื่องมีการกล่าวถึง “มานิ” ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ชื่อที่รู้จักกันทั่วไป คือ “ซาไก” อนึ่งข้อถกเถียงเกี่ยวกับชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้ตามกันมา ไม่มีหลักเกณฑ์กำหนดชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ชื่อตามที่ส่วนราชการนิยมใช้กัน ชื่อตามศาสตร์สาขาต่างๆ ชื่อตามตัวบทในวรรณกรรม หรือแม้แต่ใช้ชื่อตามคำบอกเล่าของคนจากภายนอก เช่น ซาไก เขม้ง เจาะ เจาะป่า ซาแก สะแก คนัง โอริงอัสลี ชาวป่า ไอ้เกลอ แต่อย่างไรก็ตาม บางชุดข้อมูลระบุว่าชาติพันธุ์มานิ จะเรียกตัวเองว่า ก้อย, มันนิ, คนัง (สุภาคย์ อินทองคง, ไพบูลย์ ดวงจันทร์, และกานดา กาญจนโณภส, 2542, น.2245)

การกำหนดชื่อเรียกเผ่าพันธุ์เนกริโตในภาคใต้ว่า “มานิ” ยึดตามคำที่กลุ่มชาติพันธุ์มานิเรียกตัวเองเป็นเบื้องต้น สอดคล้องกับการกำหนดชื่อชาติพันธุ์ของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ที่เรียกชาติพันธุ์ (Ethnonym) ตามที่คนในใช้เรียกตนเอง (Endonym หรือ Autonym) (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2564)

เนื่องจากคำว่า “ซาไก” เป็นชื่อที่ปรากฏในงานวิชาการหลายชิ้นและเป็นชื่อที่คนทั่วไปรู้จัก และมีการผลิตซ้ำเพื่อความสะดวกต่อการทำความเข้าใจมากกว่าความเข้าใจในความหมายสัญญาะ จนบางกรณีอาจดูเป็นข้อขัดแย้งและดูแคลนทางชาติพันธุ์ในปัจจุบัน ความเข้าใจสับสนเช่นนี้มีมารวมถึงศตวรรษ

จากข้อเขียนของจิตร ภูมิศักดิ์ ที่ระบุว่า “ต้องจำแนกให้ชัดว่าพวกเขม้งนี้เป็นคนละเผ่ากับซาไก อันเป็นชนชาติในตระกูลออสโตร-เอเชียติก, ซึ่งพวกหลังนี้อยู่ในมลายูเป็นส่วนใหญ่. แต่ทางภาษาไทยเรา แต่โบราณมักเรียกรวมหมดทั้งเขม้งและซาไกว่า เจาะ หรือ เจาะป่า.” (จิตร ภูมิศักดิ์, 2562, น.345) จนปัจจุบันเราก็ต่างก็ยังไม่สับสนอยู่และสับสนมากยิ่งขึ้นตามข้อมูลที่สื่อมวลชนได้เสนอที่คนละต่างจากเดิม

จิตร ภูมิศักดิ์ (2562, น.323) เขียนเรื่องชื่อชนชาติและฐานะทางสังคม กล่าวถึง กรณี เขม็ง-เงาะ ไว้เมื่อ พ.ศ. 2519 ดังข้อความว่า

“ชนพวกแรกที่เข้ามาสู่อินเดียในยุคก่อนประวัติศาสตร์คือ ชนเผ่าเนกริโต, คือพวกคนร่างเล็กแคระจากอัฟริกา. ชนพวกนี้แพร่ไปอยู่ทั่วอินเดีย; ... พวกนี้เป็นพวกเดียวกับชาไก เขม็งในมลายู และเงาะในไทย. ระดับทางสังคมของชนเผ่านี้เป็นพวกแสวงหาอาหารกินตามธรรมชาติ ไม่ใช่ผลิตอาหารขึ้นเอง, ไม่มีการจัดตั้งทางสังคมเป็นบ้านเป็นเมืองแต่อย่างใด...”

จากสารานุกรมวัฒนธรรมให้ข้อมูลชาติพันธุ์มานิหลายมิติที่น่าสนใจ คือ คุณลักษณะของมานิว่าเป็นกลุ่มชนที่ยังใช้ชีวิตอยู่กับวัฒนธรรมล่าสัตว์อย่างสมบูรณ์ ความพอใจและรักที่จะใช้ชีวิตอยู่กับผืนป่า ความเป็นอยู่เรียบง่าย มีความชำนาญในการแสวงหาสมุนไพรรักษาตนเอง

เมื่อปี พ.ศ.2529 ประเทศไทยมีประชากรมานิกระจายออกเป็น 4 กลุ่มภาษา ภาษาที่ใช้มีภาษาแต้เนี้ยน กั้นซิว เตะเต๊ะ และยะฮายย์ ส่วนในที่อยู่อาศัยในประเทศมาเลเซียแบ่งเป็น 11 กลุ่มภาษา (สุภาภรณ์ อินทองคง ไพบุลย์ ดวงจันทร์ และกานดา กาญจนภาส, 2542, น.2245) ทั้งนี้จำนวนประชากรชาติพันธุ์มานิในมาเลเซียมีมากกว่าในประเทศไทยราว 300 เท่า

นอกจากนั้นมีการกล่าวถึงมานิในลักษณะทางกายภาพ โดยนักวิชาการให้ความเห็นทำนองเดียวกันว่ามานิเป็นพวก “นีกริโต” (Negrito) ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยของกลุ่มเชื้อชาติใหญ่ที่เรียกว่านิกรอยด์ มีลักษณะรูปร่างพื้นฐานมีส่วนคล้ายคลึงกับกลุ่มชนซึ่งเป็นกลุ่มเชื้อชาติเดียวกันคือพวกนีกริโตที่อาศัยอยู่ในประเทศแถบแอฟริกา เพียงแต่สูงน้อยกว่าและค่าน้อยกว่าเท่านั้นเอง ในฐานะข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ระบุว่ากลุ่มคนที่มีเชื้อสายนิกรอยด์ คือ ผิวดำ ผมหก ริมฝีปากหนา ปัจจุบันนักโบราณคดียังถกเถียงกันถึงเรื่องถิ่นกำเนิดและที่มาที่ไปของเนกริโต ซึ่งหลักฐานทางโบราณคดีเชื่อว่ากลุ่มเนกริโตกระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของโลก (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2564)

อมรา ศรีสุชาติ (2544) อธิบายถึงการตั้งถิ่นฐานของคนใต้และวิถีชีวิต กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ กลุ่มชาติพันธุ์ของคนโบราณในภาคใต้ ปรากฏชัดว่ามีทั้งชาติพันธุ์มองโกลอยด์ใต้และชาติพันธุ์ออสตราโล-เมลานีเซียน ต่อมาได้เกิดชาติพันธุ์ผสมผสานระหว่างสองชาติพันธุ์ อดีตกลุ่มชนที่อาศัยในพื้นที่ภาคใต้มีเพียง 2 กลุ่มเท่านั้น คือ ชาวถ้ำและชาวน้ำ กลุ่มชนทั้ง 2 มีวิถีชีวิตผูกพันกับทรัพยากรธรรมชาติตามบริบทที่เอื้อต่อการดำรงชีพ นอกจากนั้นยังแบ่งรูปลักษณ์ทางกายภาพของกลุ่มชนในภาคใต้ออกเป็น 5 กลุ่ม ชนเผ่าชาวป่า ชนชาวน้ำ คนเมือง คนต่างแดน และคนลูกผสม มานิจัดอยู่ในชนเผ่าชาวป่า มีลักษณะภายนอก นุ่งห่มผ้าเปลือกไม้ อันเนื่องมาจากใช้วิถีแบบสังคมนายพราน การผสมผสานข้ามชาติพันธุ์มีมาตั้งแต่ในแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์

เมื่อมองผ่านมิติภูมิรัฐศาสตร์ สังคมพหุวัฒนธรรมภาคใต้ กลุ่มชาติพันธุ์ออสตราลอยด์ พวกออสตราโล-เมลานีเซียน ได้แก่ ชนพื้นเมืองเผ่าเนกริโต ถือว่าเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมบนคาบสมุทรมลายู มีหลักฐานการอยู่อาศัยราว 40,000 ปีมาแล้ว เรียกว่าพวกโอรัง อัสลี ซึ่งอาจการจัดกลุ่มวิวัฒนาการของเผ่าพันธุ์ (ครองชัย หัตถา, 2557, น.8-9)

พวกเนกริโตเคลื่อนเข้ามาเป็นเจ้าของถิ่นภาคใต้ในสมัยไพลสโตซีนตอนกลาง ราว 500,000-10,000 ปีมาแล้ว หลักฐานในอดีตเห็นร่องรอยของมานิที่อยู่ในภาคใต้ “มนุษย์ยุคแรกของฝ่ายใต้ ที่ปรากฏหลงเหลืออยู่อย่างเป็นรูปธรรมหรือที่ตกค้างมาถึงยุคปัจจุบันที่สามารถเห็นได้ชัดเจน หนึ่งในนั้นคือ มนุษย์บน

คาบสมุทรมาลา ที่เราเรียกพวกนิกริโต (Nigrito) อันเป็นบรรพบุรุษของมนุษย์เผ่าอินโดนีเซียนเขตร้อน” (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2548, น.20) ทั้งนี้การกล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ทางภาคใต้ของไทย ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มชาวไทยพุทธ ไทยมุสลิม และไทยเชื้อสายจีน นอกจากนั้นยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อย ซึ่งเรียกกันว่า ชาวเงาะ หรือซาแก หรือซาโก อาศัยอยู่แถบเทือกเขาบรรทัดตลอดแนวภาคใต้ ตั้งแต่จังหวัดตรังไปจนถึงนราธิวาส (อาภรณ์ อุภุชณ์, 2558, น.122)

ลักษณะเฉพาะของมานิ มีนิสัยร่าเริง ยิ้มง่าย อุปนิสัยเยือกเย็นและใจดี พุดน้อย ตรงไปตรงมา ไม่จะกักตุนอาหาร ไม่สะสมทรัพย์สมบัติ ยินดีอยู่กับป่าเขา ผู้หญิงชอบสีแดง ผู้ชายชอบสีขาว ทุกคนไม่ชอบอาบน้ำและซักเสื้อผ้า เพราะเชื่อว่าทำให้สัตว์ผิดกลืนล่าได้ยาก การแต่งกายในอดีตใช้ใบไม้ เปลือกไม้ หรือตะไคร่น้ำที่เป็นแผ่นทอเป็นเครื่องนุ่งห่ม ผู้หญิงนุ่งยาวประมาณหัวเข่าหรือครึ่งน่อง ใช้ผ้าคาดอกหรือเปลือยอก ผู้ชายนุ่งสั้นแค่เข่าใช้ผ้าคาดหว่างขาแล้วกระหวัดขึ้นมาพันที่บั้นเอวและเปลือยท่อนบน ส่วนเด็กมักไม่มีเครื่องนุ่งห่ม ผู้หญิงนิยมเครื่องประดับเพื่อความสวยงาม การใช้หวีสับผมเป็นเครื่องหมายแสดงถึงความเป็นหญิงสาวบริสุทธิ์ หญิงที่แต่งงานแล้วใช้สร้อยคอเป็นสัญลักษณ์ บางกลุ่มรู้จักกินข้าว โดยนำของป่าแลกกับข้าวสาร ภาชนะที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นหม้อ บางกลุ่มใช้กระบอกไม้ไผ่แทนภาชนะหุงต้ม ใช้ใบไม้แทนจาน สาเหตุสำคัญที่ทำให้มานิอพยพจากแหล่งที่อาศัยเดิม คือ เผือกมันที่อยู่ในบริเวณที่พักอาศัยหายากหรือหมดลง มีคนเสียชีวิต จุดขับถ่ายขยับมาใกล้ที่พักอาศัย หรือเมื่อคนภายนอกมาขอบุตร (สุภาคย์ อินทองคง ไพบุลย์ดวงจันทร์ และกานดา กาญจโนภาส, 2542, น.2247-2251) มานิจะแบ่งปันอาหารและสิ่งของและทำกิจกรรมร่วมกัน มานิในอดีตไม่นิยมหุงข้าวหรือปรุงอาหาร ส่วนมากกินเผือก มัน และพืชจากป่า

มานิใช้บอเลา หรือเรียก “ตุ๊ด” ไว้ล่าสัตว์ป่า บอเลามีลักษณะเป็นกระบอกไม้สำหรับเป่าลูกดอกที่เรียก “บิลา” ลูกดอกอบพิษจากฮีโเบะ<sup>1</sup> กระบอกนี้ทำจากไม้ซาง (ซางลักษณะลำต้นตรง มีขนน้อยกว่าไม้ไผ่) บอเลามีการตกแต่งผิวเป็นลายเส้นด้วยการกรีดลงบนผิวไม้ซาง ปลายด้านหนึ่งของบอเลาเป็นกรวยสำหรับเป่า เป็นการควบคุมทิศทางกระแสลม แรงดันลม บอเลามักกำหนดความยาวตามผู้ใช้ถนัด ส่วนใหญ่ยาวราวเมตรเศษ สำหรับกระบอกใส่บิลาที่ตกแต่งผิวเช่นเดียวกับบอเลา ยาวประมาณศอกเศษ

สมุนไพรที่มานิใช้มีหลายชนิด “รากมูตูป” หรือที่มานิเรียก “อัมม” เป็นรากไม้ ให้เพศหญิงรับประทานหรือจะรับประทานคู่กับหมากก็ได้ มีสรรพคุณในการคุมกำเนิดได้ ส่วน “ม๊กม็อก” และ “ยังอ้อน” เป็นรากไม้แห้งถือเป็นยาให้มีลูก โดยเพศหญิงรับประทานกับหมากหรือแทะราก ยาเสริมสมรรถภาพเพศชาย มานิเรียก “ตาร้อต” เป็นหัวคล้ายเผือก เปลือกและเนื้อสีขาว มักดองกับสุรานอกจากนั้นยังมี ยาแก้เจ็บเส้น ยาแก้เมื่อย และที่เลื่องชื่อคือ น้ำมันเสน่ห์ทำจากน้ำมันมะพร้าวกำกับด้วยคาถา

สุนทรียะของมานิ เช่น หวีสับผม เป็นเครื่องประดับของเพศหญิงเท่านั้น ไม่ได้ใช้สำหรับหวีผม หวีสับผมมีลวดลายเช่นเดียวกับบอเลาและกระบอกใส่บิลา, เครื่องดนตรีที่ทำจากไม้ไผ่ มีที่ปิด-เปิดเพื่อคุมโทนเสียงทำด้วยกาบหมาก, เครื่องเป่าเลียนเสียงนก ใช้กลไกควบคุมโทนเสียงให้คล้ายเสียงนก แสดงให้เห็นว่ามานิเข้าใจพฤติกรรมของนกบางชนิดและเรียนรู้ที่จะจัดการ, สร้อยลูกปัดหิน เป็นสัญลักษณ์ที่บอกว่าเพศหญิงที่

<sup>1</sup> ฮีโเบะ คือ ยางที่ได้จาก ยางนองต้น หรือ ยางนองเถา ยางเป็นพืชที่มีสารไกลโคไซด์เป็นพิษต่อหัวใจ บ้างเรียก ฮีโปะ มานิมีความรู้เกี่ยวกับพิษของยางนองต้น การจัดเก็บและการป้องกันพิษ ในอดีตประเทศมาเลเซียใช้เป็นเครื่องมือประหารชีวิต

สวนใส่สร้อยแต่งงานแล้ว หากไม่ได้ใส่สร้อยแต่ทัดดอกไม้ที่หมายถึงยังเป็นสาวบริสุทธิ์ สิ่งของเครื่องใช้เหล่านี้ยังไม่สามารถสรุปได้ว่าเริ่มใช้สอยมานานเพียงใด หรือเพิ่งริเริ่มในสมัยหลัง

มานิวัยเด็กที่หัดเป่าลูกดอก อาจหมายถึงช่วงวัยการเรียนรู้และเตรียมพร้อมที่จะต้องเผชิญกับโลกกว้างเมื่อถึงวัย 3-4 ขวบ เป็นโลกที่ใกล้ชิดธรรมชาติ หากเด็กกล้าสัตว์ได้จะนำกระดูกหรือเขี้ยวสัตว์ตัวนั้นมาร้อยเป็นสร้อยคอ สัญลักษณ์ของความสามารถและความทรงจำ

“ทับ” เป็นเพิงทำขึ้นอย่างง่าย ใ้ใบไม้คลุมด้านบนเนื่องจากอดีตนิยมย้ายถิ่น ลักษณะการย้ายถิ่นเป็นการย้ายอย่างเป็นวงรอบที่น่าสนใจ ในรอบปีหนึ่งๆ มานิจะย้ายมายังตำแหน่งเดิมในเวลาใกล้เคียงกันกับปีก่อน เป็นไปได้ว่าพืชพันธุ์ได้พื้นตัวรอกการเก็บบริโภค และเป็นฤดูกาลของผลไม้แต่ละชนิดแต่ละถิ่น ในทับจะอยู่อาศัยเพียงครอบครัวเดียว ชายหนุ่มต้องไปสร้างทับหลังใหม่สำหรับครอบครัวใหม่ ปัจจุบันเริ่มมีสร้างที่พักแบบถาวร

การนำเสนอเรื่องราวมานิ<sup>2</sup> ผ่านการจัดแสดงชาติพันธุ์ในภาคใต้ อยู่ในห้องห้องประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ มานิถูกจัดแสดงในพื้นที่ทางชาติพันธุ์ที่ปรากฏตัวตนอยู่ในห้วงเวลาประวัติศาสตร์นี้ ใช้แนวคิดในการจัดแสดงเพื่อให้เห็นภาพมานิในอริยบทต่างๆ และสภาพแวดล้อมในแหล่งที่มานิอยู่อาศัย

มานิ เป็นบทพิสูจนวาทกรรมประวัติศาสตร์ที่มีหน้าที่หลักในการตอกย้ำ/ยืนยันความหมายชุดหนึ่งของสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ตามที่นักประวัติศาสตร์เห็นว่ามีความค่าควรแก่การรับรู้ แต่ก็จะมีสิ่งอื่นอีกมากที่มีได้กล่าวถึง อาจเป็นความตั้งใจที่จะไม่พูดถึงในพื้นที่จัดแสดงอันจำกัด (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2555, น.93-94) การจัดแสดงสิ่งของในพิพิธภัณฑ์ที่ใช้ศิลปกรรมเป็นตัวกำหนดความหมาย มีส่วนในการจำกัดการส่งผ่านความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความสำคัญ และอาจทำให้เกิดความหลงใหลเข้าใจผิด คิดว่าของตนเองดีกว่าผู้อื่น (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2559, บรรทัดที่ 19)

การจัดแสดงเรื่องราวมานิของพิพิธภัณฑ์คติชนวิทยา อาจจะไม่สามารถสะท้อนภาพความเป็นจริงของชาติพันธุ์มานิได้อย่างตรงไปตรงมา (ยุกติ มุกดาวิจิตร, 2548, น.171) ดังที่นักวิชาการต้องการ ผู้ชมจึงเพียงภาพลักษณ์บางประการ ตามข้อจำกัดของนิทรรศการที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อรองรับการรับรู้ในเบื้องต้น ความพยายามนำเสนอวิถีมานิจึงเป็นไปตามแนวทางญาณวิทยาที่ยึดถือภาพแทนมานิวาคือความจริงของมานิ สามารถรับรู้เชิงประจักษ์ วัตถุที่จัดแสดงก็เป็นของชาติพันธุ์มานิ ภาพถ่ายมานิก็น่าไม่ได้จัดฉากแต่อย่างใด

การศึกษาวิเคราะห์ทางสัญวิทยาที่มีความซับซ้อนของกระบวนการสื่อความหมายในการจัดแสดง การใช้ภาษาที่เป็นรหัสที่มีความสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง สื่อประเภทอื่นก็ต้องใช้รหัสประเภทอื่นมาช่วยสื่อ

---

<sup>2</sup> แนวทางการศึกษาเชิงสำรวจและเก็บข้อมูลไว้ว่า สำรวจเพื่อคัดกรองความสำคัญขั้นแรก ขณะสำรวจอาจเก็บข้อมูลไปด้วย โดยแบ่งประเภทวัตถุ บางอย่างเก็บวัตถุของจริง บางอย่างวาดลายเส้น บางอย่างต้องถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเคลื่อนไหว และบันทึกเสียง บางกรณีต้องดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มากพอและน่าเชื่อถือ ในศึกษาค้นคว้าข้อมูลต้นแบบด้วยระเบียบวิธีภูมิประวัติ (Historic geographic method) แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบอนุภาค ศึกษาอิทธิพลภายนอกที่มีต่อวัฒนธรรมนั้นตามแนววิธีศึกษาโครงสร้างของอลัน ดันเดส คือศึกษาจากคนต้นแบบที่มีอิทธิพล

ความหมาย บางกรณีต้องใช้รหัสซ้อนกันสองระดับ แต่เจตนาของรูปแบบการจัดแสดงที่ต้องการให้ผู้ชมประทับใจเข้าใจในสิ่งจัดแสดงเป็นเบื้องต้น

การนำแนวคิดสัญวิทยาเข้ามาทำความเข้าใจกระบวนการสื่อความหมาย ทำให้เห็นว่าการใช้ภาพแทนหรือวัตถุของชาติพันธุ์มาเป็นส่วนประกอบการจัดแสดงนิทรรศการ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่จะมองเห็นอัตลักษณ์มานี้ มีความสำคัญ/จำเป็นมากกว่าการใช้ตัวบท ทำให้ผู้ชมนิทรรศการสื่อความหมายด้วยฐานความรู้สภาพภูมิศาสตร์ สังคม ค่านิยมพื้นฐานและประสบการณ์ตนเอง จะสามารถตีความและสร้างความหมายใหม่ได้อย่างอิสระ หากใช้การวิเคราะห์ทางสัญวิทยาจะช่วยให้เราตระหนักถึงความสัมพันธ์อันหลากหลาย จากการตีความนิทรรศการถาวรในภาพรวมหรือการตีความแยกชิ้นของสิ่งที่จัดแสดง

## เอกสารอ้างอิง

ครองชัย หัตถา. (2557). พหุวัฒนธรรมภาคใต้. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/cjwu/article/view/95352>

จิตร ภูมิศักดิ์. (2562). ความเป็นมาของคำสยาม, ไทย ลาว และของ และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ ฉบับสมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ไทยควอลิตี้บุ๊กส์ (2006).

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2555). สัญวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิภาษา.

ประทุม ชุ่มแพ่งพันธุ์. (2548). ศิลปวัฒนธรรมภาคใต้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ยุคติ มุกดาวิจิตร. (2548). อ่าน 'วัฒนธรรมชุมชน' : วาทศิลป์และการเมืองของชาติพันธุ์นิพนธ์แนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ : ฟ้าเดียวกัน.

ศรีศักร วัลลิโภดม. (2559) พิพิธภัณฑกับการศึกษานอกระบบ. <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=933>

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2564). ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย. <https://www.sac.or.th/databases/ethnicredb>

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2564). ข้อมูลกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย. <https://www.sac.or.th/databases/ethnic-groups/ethnicGroups/61>

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.). (2564). กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย : งานวิจัยและความท้าทาย. <https://www.tsri.or.th/dl/548/กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย-งานวิจัยและความท้าทาย>

สุธิวศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2525). วัฒนธรรมพื้นบ้าน : แนวปฏิบัติในภาคใต้. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.

สุภาภย์ อินทองคง, ไพบูลย์ ดวงจันทร์, และกานดา กาญจนภาส. (2542). "ซาไก" ใน สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้. เล่ม 5. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

อมรา ศรีสุชาติ. (2544). สายรากภาคใต้ : ภูมิลักษณะ รูปลักษณะ จิตลักษณะ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อาภรณ์ อุกฤษณ์. (2558). “อัตลักษณ์และความหลากหลายทางชาติพันธุ์” ใน สืบโยศสวทยานงานวิจัยวัฒนธรรม  
ภาคใต้. เชียงใหม่ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.